

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 18 feb. 1952

*'s Morgens te 10 uur aangevangen en 's middags voortgezet, Zaal van Justitie.

Aanwezig: De Minister-President Drees en de Ministers Albregts, Beel, Van den Brink, Joekes, Mansholt, Mulderije, Peters, Rutten, Teulings, In 't Veld en Wemmers (afwezig zijn de Ministers Lieftinck, Staf en Stikker wegens verblijf in het buitenland).

Tevens zijn aanwezig de Staatssecretarissen Blom en Götzen.

Secretaris: J. Middelburg.

3. Uniezaken

a. *Herziening van de Unie en de kwestie Nieuw-Guinea* (Zie notulen MR d.d. 11-2-1952, punt 3d. #Zie ook notulen MR 25/2/52, punt 3a.)

Staatssecretaris *Blom* deelt mede Zaterdag een bespreking te hebben gehad met Supomo over Yamins reis. Supomo deelde mede, dat het gehele Indonesische Kabinet thans achter de Missie stond. Men wil trachten met een temporiserende verklaring enige bevrediging in Indonesië te bereiken. Een ijskastformule is daarbij niet voldoende, doch er zal een afspraak moeten komen over een of ander onderzoek. Indonesië is niet bereid een gerechtelijke uitspraak te vragen, zoals van Nederlandse zijde is voorgesteld, met als motief, dat het hier een politiek vraagstuk betreft. Supomo zei in het gesprek, dat hij begreep, dat Nederland zich aan niets kan binden, doch opperde de vraag of Nederland zich niet bereid kan verklaren een onderzoek door een gemengde commissie te laten doen of een gezamenlijke vorm van beheer over Nieuw-Guinea mogelijk is. Het rapport van deze commissie zou na de verkiezingen in Nederland gereed kunnen zijn, zodat bij de Kabinetsformatie rekening hiermede zou kunnen worden gehouden. Intussen zouden de betrekkingen tussen beide landen verbeteren. Voor het einde van deze maand zou over dit onderzoek beslist moeten zijn, zodat de Indonesische delegatie toch met iets naar Indonesië zou terugkeren. Spreker heeft als reactie op de mededelingen van Supomo medegedeeld hoe het met de behandeling van de Grondwetsherziening Vrijdagmiddag in de Tweede Kamer is gelopen. Aangezien de Indonesiërs hoopten, dat het wetsontwerp over het veertiende hoofdstuk zou worden verworpen, heeft spreker aan Supomo uitgelegd, dat de verwerping een averechtse uitwerking zou kunnen hebben, n.l. dat Nederland dan mogelijk niet zou kunnen instemmen met een wijziging van de Unieverhouding zonder een nieuwe herziening van de Grondwet. Wat de gedachten van Supomo betreft heeft de spreker er op gewezen, dat een gemengd bestuur over Nieuw-Guinea verwarring zou wekken en onaanvaardbaar zou zijn. Het is voor spreker echter de vraag of men dit overleg moet afwijzen met het motief, dat het Kabinet ten aanzien van Nieuw-Guinea in het geheel niets kan doen. In dit verband wijst spreker er op, dat Nederland, gezien de desbetreffende clause in de RTC-overeenkomst tot voortgezet overleg verplicht is. Het nieuwe overleg zou door anderen dan Staatssecretaris Götzen en spreker kunnen worden gepleegd en een volkomen informeel karakter kunnen hebben. Minister Stikker had de gedachte met Indonesië na te gaan of het oprichten van een gemengd lichaam tot ontwikkeling van Nieuw-Guinea enig perspectief biedt.

De *Minister-President* merkt op, dat ook over volkomen informele besprekingen berichten in de pers komen. In dit verband noemt spreker de informele bespreking met Supomo, Zain en Yamin, voordat laatstgenoemde naar Indonesië vertrok. Staatssecretaris *Blom* deelt in dit verband mede, dat Yamin heeft ontkend over Nieuw-Guinea een officiële verklaring in Indonesië te hebben afgelegd; de berichten in Merdeka zouden afkomstig zijn van niet-officiële gesprekken. Hetzelfde zou het geval zijn met de berichten over de Amerikaanse voorstellen.

De *Minister-President* is steeds voorstander geweest van een tussenoplossing (b.v. opdracht van de souvereiniteit aan de Unie, waardoor Indonesië tweemaal per jaar in de

Ministersconferentie hierop invloed zouden kunnen uitoefenen), doch spreker is tegen een gemengd bestuur, aangezien de soevereiniteit dan nog beter zou kunnen worden overgedragen. Overigens ziet spreker thans geen mogelijkheid voor een aanvaardbare oplossing.

Minister *Joekes* is van oordeel, dat de Regering de ogen niet mag sluiten voor de omstandigheid, dat van Indonesische zijde een poging wordt gedaan de zaak enige maanden aan te houden. Bij bespreking in een commissie moet uitgesloten zijn, dat men over overdracht van de soevereiniteit spreekt; waarover men wel kan spreken is echter nog onduidelijk. In dit verband stelt spreker de vraag of niet gesteld kan worden, dat zou kunnen worden nagegaan, wat de methode moet zijn om Nieuw-Guinea in samenwerking tussen Nederland en Indonesië tot ontwikkeling te brengen. Spreker is van oordeel als dit aan de Commissie voor Uniezaken wordt voorgelegd het niet zeker is dat deze zal zeggen, dat de Regering daaraan niet mag beginnen. Spreker zou de mogelijkheden willen nagaan om een opdracht te geven te trachten een poging te doen door instelling van een dergelijke commissie tot enige bevrediging aan Indonesische zijde te geraken.

Minister *Van den Brink* gelooft niet, dat er veel in zal zitten, doch is van oordeel, dat van Nederlandse zijde niet op dit punt de besprekingen moeten worden afgebroken. Het is van belang vast te stellen, dat dit de eerste keer is, dat de Indonesiërs hun neus gestoten hebben; het is voor hen van belang thans hun gezicht te redden. Men zal er intussen rekening mee moeten houden, dat de informeel besproken zaken waarschijnlijk toch in de krant komen. Een gemengde ontwikkelingsraad, zoals Minister *Stikker* zich denkt, lijkt spreker niet wenselijk. Wel zou zoals Minister *Joekes* suggereerde met de Commissie voor Uniezaken kunnen worden gesproken.

Minister *Peters* is het er mede eens, dat dit geen moment is om de besprekingen af te breken. Spreker acht het ogenblik om met de Kamerleden te spreken ook nog niet aangebroken, aangezien de Indonesische gedachten nog zo vaag zijn, dat er nog niets aan de Commissie voor Uniezaken is te zeggen.

Minister *Beel* stelt de vraag of men zich voorstelt, dat de resultaten van de besprekingen over herziening van de Unie nog voor de verkiezingen geratificeerd zouden kunnen worden. De *Raad* is van oordeel, dat hiervoor de tijd te kort zal zijn.

Minister *Beel* vervolgt met er aan te herinneren, dat enige weken geleden in de Raad gesproken is over Indonesische acute bezwaren, die bestaan ten aanzien van het huidige Nederlandse bestuur over Nieuw-Guinea. Dit zou stof voor een bespreking door een gemengde commissie kunnen zijn, waarbij tegelijk onze bezwaren (o.a. de arbeidsvoorziening) zouden kunnen worden besproken. Spreker verwacht, dat anders een dergelijke commissie spoedig in de politieke zaken terecht kan komen. De *Minister-President* merkt op, dat bij de informele bespreking met *Supomo*, *Zain* en *Yamin* ten aanzien van de door minister *Beel* aangehaalde bespreking van bezwaren van Indonesische zijde het standpunt werd ingenomen, dat dit de kern van de zaak niet raakt. Bij de bespreking met *Acheson* gaf deze als zijn oordeel, dat het wenselijk zou zijn, dat men over deze kwestie zou blijven praten tot na de verkiezingen. Spreker heeft hiertegen het bezwaar, dat Nieuw-Guinea dan een leuze voor de verkiezingen wordt, zodat daarna de tegenstelling nog scherper zal zijn geaccentueerd. Hij erkent, dat in Indonesië de zaak over enige tijd wellicht beter kan liggen. Spreker is van oordeel, dat deze week van ambtelijke zijde zou kunnen worden gesondeerd over welke moeilijkheden aan een gemengde commissie een onderzoek zou kunnen worden opgedragen. Minister *Van den Brink* merkt op, dat over de soevereiniteit en het bestuur van Nieuw-Guinea niet gesproken kan worden, doch als op ambtelijk niveau wordt gesondeerd of een gemengde commissie zou kunnen spreken over de moeilijkheden in de lopende verhoudingen tussen Nederland en Indonesië zal men in de Kamercommissie hiertegen mogelijk geen bezwaar maken. Van ambtelijke zijde zal men echter geen positieve reacties op Indonesische suggesties moeten geven. Staatssecretaris *Blom* merkt op, dat op ambtelijk niveau positieve gesprekken mogelijk moeten zijn, waarbij de betrokken ambtenaren echter wel de volgende dag moeten kunnen zeggen, dat zij een bepaald voorstel of gedachte niet naar voren hebben gebracht. De *Minister-President* heeft vernomen, dat het voornemen bestaat de interpellatie-Gerretson in de

Eerste Kamer niet te laten doorgaan, doch bij de algemene beschouwingen gelegenheid te geven over dit punt te spreken. Spreker stelt voor, dat in de Commissie voor Uniezaken van de Tweede Kamer inlichtingen worden verstrekt over de missie-Yamin. Daarbij zal gezegd kunnen worden, dat de Regering niet met een gemengd bestuur accoord zal gaan en dat enkele ambtelijke delegatieleden gemachtigd zijn te praten met de Indonesiërs over welke mogelijkheden er bestaan voor een onderzoek door een gemengde commissie. Aan de Kamercommissie zal dan geen machtiging worden gevraagd. De *Raad* verklaart zich met deze procedure accoord.

Staatssecretaris *Blom* acht het voorts wenselijk een formele vergadering van de Nieuw-Guinea-commissie te houden teneinde te laten vastleggen, dat Indonesië het voorstel afwijst om een uitspraak van de rechter in te roepen over de vraag bij wie de soevereiniteit over Nieuw-Guinea berust. Spreker heeft van delegatieleden, die van de bijeenkomst van de Assemblee van de Verenigde Naties in Parijs terugkeerden, gehoord, dat men verwacht volgend jaar moeilijkheden over Nieuw-Guinea in de Verenigde Naties te krijgen. De *Minister-President* merkt op, dat Nederland in dat geval ten volle gedekt is, aangezien Indonesië het voorstel heeft afgewezen om de kwestie bij wie de soevereiniteit berust voor de rechter te brengen.

b. *Schip onder Australische vlag in Nieuw-Guinea* (Zie notulen MR d.d. 11 februari 1952, punt 3b. #Zie ook notulen MR 25/2/52, punt 1b.)

Minister *Peters* deelt mede, dat zijn telegram aam Gouverneur Van Waardenburg door nog onopgehelderde oorzaak twee dagen onderweg is geweest, zodat het schip reeds voor de ontvangst van het telegram was vertrokken. Het is intussen in Darwin aangekomen. Staatssecretaris *Blom* deelt mede, dat de Ambonnees Lokollo, die op dit schip meevoer, een Nederlands paspoort blijkt te hebben, dat op 15 November in Eindhoven is uitgereikt. Aanleiding hiertoe is geweest een brief van de eerste afdeling van het Ministerie van Justitie, waarin een opgave wordt verstrekt van personen, die het Indonesische staatsburgerschap hebben verworpen. Spreker acht het zenden van deze brief onjuist. Indertijd is ook besproken, dat de Ambonnezen niet als Nederlanders in de bevolkingsregisters zouden worden ingeschreven. Inmiddels is aan de paspoortuitgevende instanties instructie gegeven, dat in deze gevallen geen paspoort mag worden uitgereikt. Voorts heeft spreker aan de Minister van Justitie een brief geschreven naar aanleiding van het vonnis van de Haagse rechter over de toescheidingsovereenkomst. Er bestaat geen officiële toelichting op deze overeenkomst; in verband hiermede is aan de opstellers hiervan, Prof. Kollewijn en Prof. Supomo, gevraagd een toelichting te geven. Beiden hebben toegezegd een schriftelijke toelichting te zullen verstrekken.

Minister *Peters* acht het vreemd, dat van Australische zijde medewerking aan de onderhavige expeditie is gegeven.

Staatssecretaris *Blom* deelt nog mede, dat van Australische zijde is gezegd, dat beide verklaringen van een van de opvarenden, o.a. inzake het in verbinding staan met de Australische Inlichtingendienst, onjuist zijn. Gebleken is, dat het Australische schip voor terugkeer naar Darwin ook nog Fak Fak heeft aangedaan.

c. *Infiltratie in Nieuw-Guinea*

Minister *Peters* wijst op de berichten, dat ook infiltraties van Halmaheira uit te verwachten zijn. De *Minister-President* merkt op, dat de Indonesische voorlichtingsman, Abdul Gani, bij zijn bezoek aan Nederland ook mededelingen over plannen inzake infiltraties heeft gedaan. Bij een informele bespreking met Supomo heeft spreker ook de infiltratiepogingen aangeduid.

Vervolgens schorst de Minister-President de vergadering tot des middags 2 uur.